

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI**

ĐINH THANH TUYẾN

**PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ Ở TRẺ 9-18 THÁNG TUỔI
THÔNG QUA TƯƠNG TÁC MẪU TÍNH**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ GIÁO DỤC HỌC

HÀ NỘI, NĂM 2013

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI**

ĐINH THANH TUYẾN

**PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ Ở TRẺ 9-18 THÁNG TUỔI
THÔNG QUA TƯƠNG TÁC MẪU TÍNH**

Chuyên ngành: Lý luận và PPDH Văn và Tiếng Việt

Mã số: 62.14.01.11

LUẬN ÁN TIẾN SĨ GIÁO DỤC HỌC

Người hướng dẫn khoa học: GS. TS Lê A

HÀ NỘI, NĂM 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học độc lập của tôi. Các số liệu sử dụng phân tích trong luận án có nguồn gốc rõ ràng, đã công bố theo đúng quy định. Các kết quả nghiên cứu trong luận án do tôi tự tìm hiểu, phân tích một cách trung thực, khách quan và phù hợp với thực tiễn của Việt Nam. Các kết quả này chưa từng được công bố trong bất kỳ một nghiên cứu nào khác.

Nghiên cứu sinh

Đinh Thanh Tuyền

LỜI CẢM ƠN

Lời đầu tiên, tôi xin bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc nhất tới GS. TS. Lê A - Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, đã tận tình hướng dẫn và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện luận án. Thầy luôn là người động viên và khích lệ tôi trong những lúc gặp khó khăn.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn đến các quý thầy, cô, anh chị và bạn bè đồng nghiệp trong Khoa Giáo dục Mầm non, Đại học Sư phạm Hà Nội đã bố trí thời gian và tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất để tôi có thể triển khai, thực hiện luận án.

Cuối cùng, tôi xin gửi lời cảm ơn tới gia đình, những người luôn động viên, khuyến khích và giúp đỡ tôi. Đó là nguồn động lực chủ yếu giúp tôi vượt qua mọi khó khăn để hoàn thành luận án này.

Hà Nội, tháng năm 2013

Tác giả

Đinh Thanh Tuyền

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT ĐƯỢC SỬ DỤNG TRONG LUẬN ÁN

PTNN	:	Phát triển ngôn ngữ
GVMN	:	Giáo viên mầm non
GDMN	:	Giáo dục mầm non
TTMT	:	Tương tác mẫu tính
LASS	:	Language Acquisiton Support System
CDS	:	Child Directed Speech
TB	:	Trung bình
ĐC	:	Đối chứng
TN	:	Thực nghiệm
NXB	:	Nhà xuất bản
STT	:	Số thứ tự
TTC CD	:	Tính tích cực chủ động
DH TC CD	:	Dạy học tích cực chủ động

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1a: Nhận thức của người mẹ về mục đích của tương tác mẫu tính	75
Bảng 1b: Các kiểu nhận thức của người mẹ về mục đích của tương tác mẫu tính.....	75
Bảng 1c: Nhận thức của người mẹ về mục đích của tương tác mẫu tính tính theo mức độ	75
Bảng 1d: Mối tương quan giữa nhận thức của bà mẹ về mục đích của TTMT với tổng điểm mức độ TTMT	77
Bảng 2: Thực trạng mức độ thường xuyên tương tác với trẻ của người mẹ.....	77
Bảng 3: Thực trạng thời lượng của 1 lần tương tác giữa mẹ với trẻ 9-18 tháng tuổi	78
Bảng 4: Thực trạng mẹ bắt đầu tiến hành tương tác với trẻ ở các độ tuổi.....	78
Bảng 5: Thực trạng về đối tượng và thời lượng trẻ 9-18 tháng tuổi được tiếp xúc trong ngày lúc trẻ thức.....	79
Bảng 6a: Thực trạng thói quen mẹ tương tác với trẻ 9-18 tháng tuổi.....	80
Bảng 6b: Các kiểu thói quen tương tác với trẻ 9-18 tháng tuổi của mẹ	80
Bảng 6c: Thói quen tương tác với trẻ 9-18 tháng tuổi của mẹ chia theo mức độ.....	81
Bảng 6d: Mối tương quan giữa nhận thức của bà mẹ về mục đích của TTMT với tổng điểm mức độ TTMT	82
Bảng 7: Thực trạng việc mẹ chuẩn bị vật trung gian gì khi trò chuyện với trẻ	82
Bảng 8. Thực trạng việc người thực hiện các hoạt động phát triển ngôn ngữ thông qua tương tác mẫu tính.....	83
Bảng 9 a: Tương quan trong nhóm tuổi 25 – 30.....	84
Bảng 9b: Tương quan trong nhóm tuổi 30 – 35.....	84
Bảng 9c: Tương quan trong nhóm tuổi 35-40	84
Bảng 10a: Năng lực phát triển ngôn ngữ của trẻ từ 9 đến 18 tháng tuổi	85
Bảng 10b: Năng lực phát triển ngôn ngữ trên từng lĩnh vực	87
Bảng 11: So sánh kết quả của nhóm đối chứng trước và sau thực nghiệm	129
Bảng 12: So sánh kết quả của nhóm ĐC và TN trước TN	130
Bảng 13: So sánh kết quả của nhóm ĐC và TN sau TN.....	130
Bảng 14: So sánh kết quả của nhóm ĐC và nhóm TN trước và sau TN	131
Bảng 15. Kiểm định hiệu quả thực nghiệm nhóm ĐC1 và TN1 (trước và sau TN).....	132
Bảng 16: Kiểm định hiệu quả thực nghiệm nhóm ĐC2 và TN2 (trước và sau TN).....	132
Bảng 17: Kiểm định hiệu quả thực nghiệm nhóm ĐC3 và TN3 (trước và sau TN).....	132

Bảng 18: Kiểm định hiệu quả thực nghiệm nhóm ĐC4 và TN4 (trước và sau TN).....	133
Bảng 19a: Kiểm định nhóm ĐC và TN trước và sau TN theo các mức độ	133
Bảng 19b. Kiểm định nhóm tổng nhóm ĐC và TN trước và sau TN	133
Bảng 20: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm ĐC 1 và TN 1 trước và sau TN	134
Bảng 21: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm ĐC 2 và TN 2 trước và sau TN	134
Bảng 22: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm ĐC 3 và TN 3 trước và sau TN	135
Bảng 23: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm ĐC4 và TN4 trước và sau TN	136
Bảng 25: So sánh điểm số của nhóm ĐC và TN trước và sau TN theo 4 nội dung từ vựng, phát âm, ngữ pháp và giao tiếp	137

DANH MỤC BIỂU

Biểu 1a: Các nội dung phát triển ngôn ngữ của trẻ 9 – 18 tháng tuổi	86
Biểu 1b: Năng lực phát triển ngôn ngữ của trẻ 9 - 18 tháng tuổi theo từng nhóm tuổi	86
Biểu 2: So sánh kết quả của nhóm TN trước và sau TN.....	130
Biểu 3: So sánh kết quả của nhóm ĐC và TN trước TN	130
Biểu 4: So sánh kết quả của nhóm ĐC và nhóm TN sau TN	131
Biểu 5: So sánh kết quả của nhóm ĐC và nhóm TN trước và sau TN	131
Biểu 6a: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm ĐC2 trước và sau TN.....	134
Biểu 6b: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm TN2 trước và sau TN.....	135
Biểu 7a: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm ĐC3 trước và sau TN	135
Biểu 7b: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm TN3 trước và sau TN	136
Biểu 8a: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm ĐC4 trước và sau TN.....	136
Biểu 8b: Sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ và giao tiếp của nhóm TN4 trước và sau TN.....	137

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	4
3. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	4
4. Đối tượng nghiên cứu	4
5. Giới hạn phạm vi nghiên cứu.....	4
6. Giả thuyết khoa học	4
7. Các phương pháp nghiên cứu	5
8. Đóng góp của luận án	8
9. Cấu trúc của luận án.....	8
TỔNG QUAN VỀ TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ VÀ PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ Ở TRẺ MÀM NON THÔNG QUA TƯƠNG TÁC MẪU TÍNH	10
1. Những nghiên cứu ở nước ngoài	10
1.1. Những quan điểm cơ bản về sự phát triển ngôn ngữ	10
1.1.1 Thuyết bẩm sinh (Nativist Theories)	10
1.1.2. Thuyết học tập hay thuyết hành vi (Learning/ Behaviourist Theories)	11
1.1.3 Thuyết nhận thức (Cognitive theory)	12
1.1.4 Thuyết nhận thức xã hội (hay còn gọi là quan điểm tương tác xã hội) (Interactionist Theory)	13
1.2 Nghiên cứu tương tác mẫu tính đối với sự phát triển ngôn ngữ	14
1.2.1 Nghiên cứu về tương tác mẫu tính (TTMT)	14
1.2.2 Nghiên cứu về những ảnh hưởng của tương tác mẫu tính đối với sự PTNN của trẻ mầm non	16
2 Những nghiên cứu ở Việt Nam	17
2.1 Nghiên cứu sự phát triển ngôn ngữ tuổi mầm non	17
2.1.1 Nghiên cứu về đặc điểm phát triển ngôn ngữ tuổi mầm non theo hướng cấu trúc	17
2.1.2 Nghiên cứu về biện pháp phát triển ngôn ngữ tuổi mầm non	19
2.2 Nghiên cứu về PTNN cho trẻ mầm non thông qua tương tác mẫu tính	20
2.2.1 Nghiên cứu phát triển ngôn ngữ theo định hướng giao tiếp nói chung	20
2.2.2. Nghiên cứu về phát triển ngôn ngữ thông qua tương tác mẫu tính	21

Chương 1. TƯƠNG TÁC MẪU TÍNH VỚI SỰ PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ TUỔI MẦM NON	23
1.1 Quan niệm về sự “phát triển” và “phát triển ngôn ngữ”	23
1.2 Tương tác mẫu tính với sự phát triển ngôn ngữ	24
<i>1.2.1 Quan niệm về “tương tác mẫu tính” và “phát triển ngôn ngữ thông qua tương tác mẫu tính”</i>	24
<i>1.2.2 Đặc trưng của tương tác mẫu tính</i>	28
<i>1.2.3 Tương tác mẫu tính có vai trò quan trọng đối với sự phát triển ngôn ngữ của trẻ từ giai đoạn tiền ngôn ngữ đến giai đoạn đầu của giao tiếp ngôn ngữ.</i>	41
<i>1.2.4 Các nhân tố ảnh hưởng tới TTMT</i>	52
1.3 Đặc điểm tâm sinh lý và ngôn ngữ của trẻ 9-18 tháng tuổi và TTMT	57
<i>1.3.1 Đặc điểm sinh lý</i>	57
<i>1.3.2 Đặc điểm tâm lý</i>	58
<i>1.3.3 Đặc điểm ngôn ngữ</i>	60
<i>1.3.4 Tương tác mẫu tính ở độ tuổi 9-18 tháng</i>	62
Tiểu kết chương 1	64
Chương 2. THỰC TRẠNG, NỘI DUNG VÀ BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ Ở TRẺ 9-18 THÁNG TUỔI THÔNG QUA TƯƠNG TÁC MẪU TÍNH	65
2.1 Thực trạng về tương tác mẫu tính với sự phát triển ngôn ngữ ở trẻ 9-18 tháng tuổi 65	
<i>2.1.1. Tổ chức điều tra</i>	65
<i>2.1.2 Kết quả và nhận xét</i>	74
<i>2.1.3 Kết luận</i>	88
2.2 Nội dung phát triển ngôn ngữ ở trẻ 9-18 tháng tuổi thông qua tương tác mẫu tính	92
<i>2.2.1 Phát triển ngôn ngữ theo phương diện cấu trúc</i>	92
<i>2.2.2 Phát triển ngôn ngữ theo phương diện chức năng</i>	97
2.3 Biện pháp phát triển ngôn ngữ ở trẻ 9-18 tháng tuổi thông qua tương tác mẫu tính. 107	
<i>2.3.1 Một số các yêu cầu trong việc đề xuất biện pháp</i>	107
<i>2.3.2 Biện pháp phát triển ngôn ngữ ở trẻ 9-18 tháng tuổi thông qua tương tác mẫu tính</i>	113
Tiểu kết chương 2	127
Chương 3. THỰC NGHIỆM SỰ PHẠM	128
3.1. Mục đích thực nghiệm	128